

Met je eigen wortels groeï je het mooïst

Uithuisplaatsing nader bekeken

Levi van Dam
19 november 2024

Mulock Hower-lezing 2024

Colofon

© 2024 Nederlands Jeugdinstituut / Defence for Children

De Mulock Houwer-lezing is tot stand is gekomen met ondersteuning van Pro Juventute en de Canon Zorg voor Jeugd.

Alle informatie uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden. Graag de bron vermelden.

Auteur Levi van Dam

Vormgeving Punt Grafisch Ontwerp

De videoweergave van de Mulock Houwer-lezing 2024:

www.nji.nl/over-het-nji/mulock-houwer-lezing

Inhoud

Woord vooraf	4
Met je eigen wortels groei je het mooist	5
Dankwoord	25
Noten	26
Bijlagen	28
Bijlage 1. Overzicht afname 'jeugdhulp met verblijf per regio'	28
Bijlage 2. Opgave per om te komen tot '5.000 kinderen thuis in 5 jaar tijd'	28
Bijlage 3. Voorstel bekostiging deel 'residentiële jeugdhulp' in Nederland	28

Woord vooraf

Op dinsdag 19 november 2024 werd de Mulock Houwer-lezing uitgesproken door Levi van Dam, bijzonder hoogleraar Veerkrachtig Opgroeien aan de Universiteit van Amsterdam. Dit jaar stond de lezing in het teken van de uithuisplaatsing van kinderen in Nederland. De lezing, getiteld 'Met je eigen wortels groei je het mooist. Uithuisplaatsing nader bekeken', bracht een indringende kijk op de jeugdzorg en gaf een urgent en hoopvol pleidooi voor verandering.

In zijn lezing deed Van Dam een krachtige oproep aan alle betrokken partijen: de rijksoverheid, gemeenten, jeugdhulporganisaties, professionals en cliëntenorganisaties. Hij stelde dat het mogelijk is om het aantal kinderen dat jeugdhulp met verblijf nodig heeft met 5000 te verminderen in de komende vijf jaar. Zijn oproep is dat we met elkaar anders gaan denken over hulpverlening en de samenwerking met gezinnen. Van Dam pleitte onder andere voor de inzet van zelfgekozen mentoren, meer ervaringsdeskundigheid en peer-support. Alleen door de betrokkenheid van kinderen, jongeren en hun families zelf te versterken, kan de vicieuze cirkel van uithuisplaatsingen doorbroken worden en het welzijn van de meest kwetsbare kinderen verbeteren.

De Mulock Houwer-lezing werd voor de dertiende keer gehouden, en draagt de naam van Daniël Mulock Houwer, een pionier in de modernisering van jeugdzorg en kinderbescherming. Zijn gedachtegoed over hulp dichtbij huis en samenwerking met ouders blijft vandaag de dag van grote relevantie. De lezing vond plaats in de Week van de Rechten van het Kind en werd uitgesproken in het Kinderrechtenhuis in Leiden, een plek waar organisaties gevestigd zijn die zich dagelijks inzetten voor de rechten van kinderen en jongeren.

Over Levi van Dam

Levi van Dam is orthopedagoog en bijzonder hoogleraar Veerkrachtig opgroeien aan de Universiteit van Amsterdam. De leerstoel wordt gefinancierd door Levvel, specialisten in jeugd en gezin. Van Dams kennis op het gebied van pedagogiek en onderzoek combineert hij met zijn sociaal ondernemerschap om positieve impact te maken in de levens van gezinnen. Zo begon hij de stichtingen JIMwerkt, Garage2020 en MakeMDMAMedicine en de initiatieven WeSparktheWorld en Feelee.

Met je eigen wortels groeï je het mooïst

Uithuisplaatsing nader bekeken

Levi van Dam

19 november 2024

Ervaringsverhaal Jay (17)

Wat je ziet is niet te missen, wat je ziet is schade als gevolg van trauma. Hoe is dit gekomen? Eind 2021 ging het niet goed met me, ik kreeg last van de pesterijen in mijn kindertijd. Ik begon aan zelfbeschadiging en werd suïcidaal. Hierdoor hebben docenten de crisisdienst gebeld, werd ik aangemeld op een spoedpoli en was ik niet langer welkom op school. De spoedpoli hielp niet en als 14-jarige werd ik in de gesloten psychiatrie geplaatst. Hier ging het bergafwaarts. Ik begon meer aan zelfbeschadiging te doen, heb een overdosis genomen en ben op het spoor in de handboeien geslagen vanwege een herhaalde suïcidepoging. Terug in de gesloten psychiatrie heb ik mijzelf proberen te wurgen, waardoor ik onder dwang een injectie lorazepam kreeg en in een koude ruimte werd geplaatst met een bed, wc en een loodzware deur die op slot ging. Mijn kleren werden uitgedaan en ze lieten mij, 14 jaar oud, in scheurkleding achter. Ik voelde mij een dier.

Na een kerst in deze gesloten kamer kwam ik erachter dat ik overgeplaatst zou worden naar ZIKOS in Harreveld. Ik heb gesmeekt om daar niet naartoe te gaan. Ik had op social media gehoord dat ZIKOS traumatiserend is. Ze wilden niet luisteren. Op 10 januari 2023 ben ik op ZIKOS geplaatst. Toen ik aankwam viel de stilte en de kou over mij heen, ik was alleen. Ik dacht dat dat mijn eindstation zou worden en dat ik daar niet meer levend weg zou gaan.

Ik kreeg verschillende therapieën, maar het was dweilen met de kraan open, ik kon niks verwerken terwijl ik daar opnieuw getraumatiseerd werd. Uiteindelijk ben ik weggegaan met beschuldigingen naar mijn gezin, dat niet goed zou functioneren, maar toch mocht ik mij begin dit jaar inschrijven bij mijn moeder en heb ik geen jeugdbeschermers meer.

Dit had voorkomen kunnen worden. Om te beginnen met liefdevolle, passende en aandachtige zorg. Als de problemen beginnen moet je niet wachten tot het erger wordt, maar moet je behandelen voor het escaleert. School moet altijd door blijven gaan, anders heb je te veel tijd om te piekeren. Het was niet fijn dat ik van therapeut naar therapeut ging en dat er niks vast was. Het was voor mij vooral fijn geweest dat ik een maatje had op wie ik kon bouwen, maar die geen autoriteit had.

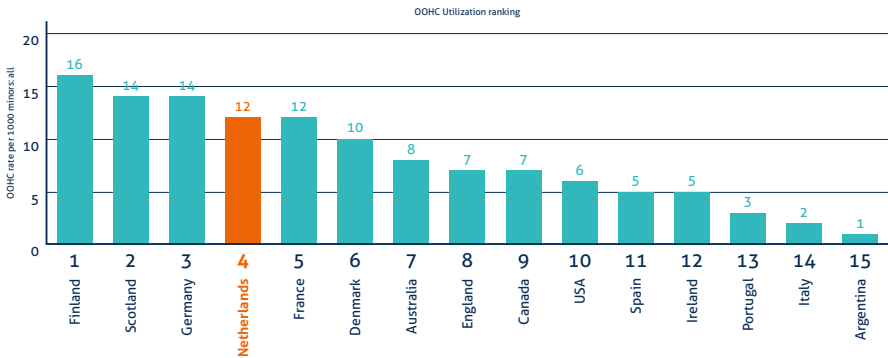
Het verhaal van Jay is niet uniek. Begin maart van dit jaar vroeg Jason Bhugwandass aan bestuurders van jeugdhulpinstellingen, de inspectie, VNG en VWS om naar Nieuwspoor te komen. Het zoemde al enkele weken dat hij een rapport zou publiceren over de ervaringen van 51 jongeren die sinds 2015 in ZIKOS verbleven. Jay was een van de jongeren die hieraan meewerkte. Het rapport maakte op vernietigende wijze in één keer duidelijk dat dit type zorgaanbod voor de meeste jongeren meer schade dan bescherming heeft gebracht in de afgelopen jaren. Tijdens de presentatie in Nieuwspoor was de spanning in de zaal voelbaar. Nog diezelfde dag kondigde de VNG aan direct een opnamestop in te voeren voor dit type zorgaanbod, een maand later lieten zij weten helemaal te stoppen met de inkoop van dit zorgaanbod.

David had Goliath omvergeworpen¹.

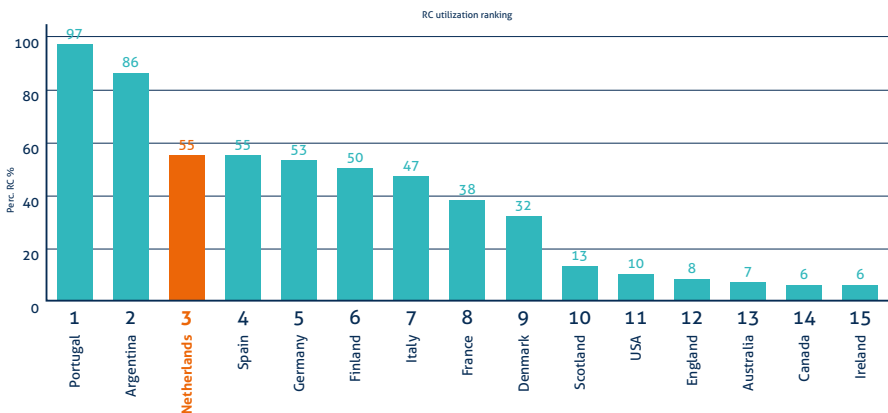
En daar bleef het niet bij. Het rapport kwam op het bureau van een ambtenaar bij de Verenigde Naties en werd eind september besproken. Daarin concludeerden de VN dat gesloten jeugdhulp een vorm van foltering is. Zij roepen Nederland op om per direct te stoppen met eenzame opsluiting en plaatsing van kinderen in gesloten instellingen².

Dat roept de vraag op: als de VN zo vernietigend spreken over een vorm van jeugdzorg die wij met de beste bedoelingen in Nederland hebben opgebouwd, hoe doen andere landen dit dan? Als onze aanpak zelfs als een manier van foltering wordt beschouwd, dan zou dat weleens kunnen betekenen dat andere landen fundamenteel anders omgaan met de vraagstukken waar deze jongeren mee worstelen.

In een prachtig overzichtsbek worden ruim 15 landen met elkaar vergeleken. Er wordt gekeken hoeveel kinderen er per 1000 kinderen op een andere plek dan thuis hun behandeling ontvangen: out-of-home-care-treatment. Nederland staat hier op 4, met 12 kinderen per 1000 die op een andere plek dan thuis hun behandeling ontvangen. Vervolgens is in kaart gebracht hoeveel van die kinderen hun behandeling ontvangen binnen de muren van een instelling, de residentiële zorg; daar staat Nederland weer op nummer 4. Dat betekent dat we tot de wereldtop behoren als het gaat om kinderen op een andere plek dan thuis laten opgroeien. En dat we de tot de wereldtop behoren die deze kinderen daar een institutioneel antwoord op biedt.

Figuur 1: Internationale vergelijking tussen landen hoeveel kinderen per 1000 kinderen 'out-of-home-care' (OOHC) ontvangen

Figuur 2: Internationale vergelijking tussen landen hoeveel van de kinderen die 'out-of-home-care' ontvangen, ontvangt residentiële zorg (RC)

De onderzoekers concluderen in het boek dat er tussen de ruim 15 landen geen noemenswaardige verschillen zijn in problematiek van de jongeren. Het is niet zo dat de kinderen in Nederland ingewikkelder gedrag vertonen dan de kinderen in bijvoorbeeld Ierland, het land met de minste residentiële zorg. Het is vooral een kwestie van perspectief: als een land besluit dat opgroeien binnen institutionele muren onwenselijk is, en alles op alles zet om dat te voorkomen, dan kan dat.

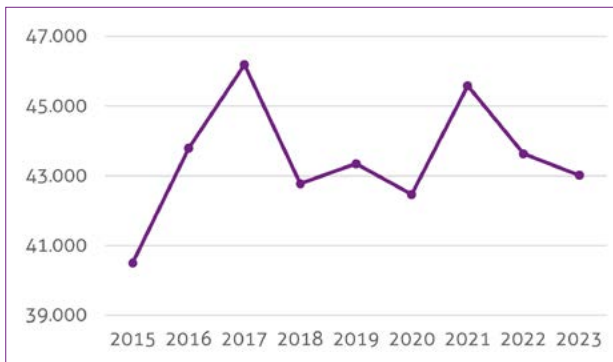
De titel van deze Mulock Houwer-lezing is: *Met je eigen wortels groei je het mooist*. Want hoe ingewikkeld het wortelstelsel van deze kinderen soms is, en hoe de wortels hen soms belemmeren in hun groei of zelfs beschadigen, het zijn en blijven hun wortels. Hun roots. Daar zijn ze hun hele leven lang mee verbonden, soms tegen wil en dank. En daarom moeten we hen maximaal ondersteunen om hun weg te vinden in hun familiesysteem, want dat is blijvend. Ook als je er afstand van neemt, je blijft er mee worstelen.

De Verenigde Naties hebben ons in 2017 opgeroepen om te de-institutionaliseren³ en te zorgen dat ook deze jongeren onderdeel zijn van de samenleving, zodat hun wortelstelsel verbreedt en nieuwe verbindingen kan maken. In 2030 moet de Nederlandse staat bij de Verenigde Naties opnieuw een rapport indienen met daarin de voortgang van deze de-institutionalisering.

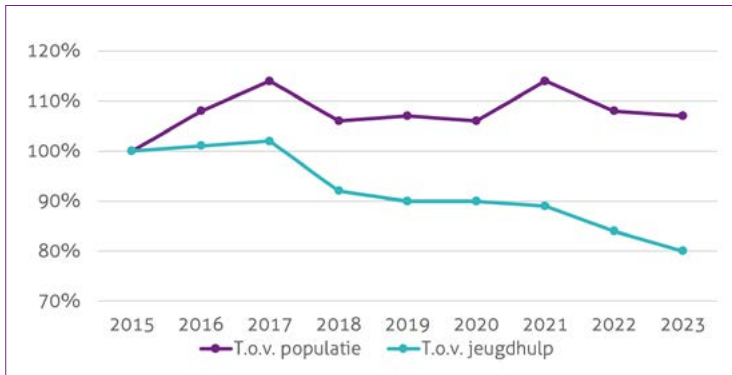
Waarom zijn de Verenigde Naties zo fel tegen opvoeden en opgroeien binnen instellingsmuren? Omdat onderzoek over de gehele levensloop heeft laten zien dat kinderen die een uithuisplaatsing – zowel pleegzorg als residentieel – hebben meegemaakt, twee keer zo veel kans maken op problemen in het latere leven⁴. En omdat we weten dat bij dezelfde problematiek thuisbehandeling een vergelijkbaar effect heeft als een residentieel behandeling of een pleegzorgplaatsing⁵. En omdat we weten dat pleegzorg effectiever is dan een residentieel behandeling⁶.

Dat brengt mij op de vraag: hoeveel jongeren in Nederland ontvangen hulp op een andere plek dan thuis? Hiervoor hebben we de cijfers van het zorgaanbod 'jeugdhulp met verblijf' op een rij gezet, en helaas, de absolute aantallen laten sinds 2015 een toename zien.

Figuur 3: Absolute aantallen jeugdhulp met verblijf sinds 2015

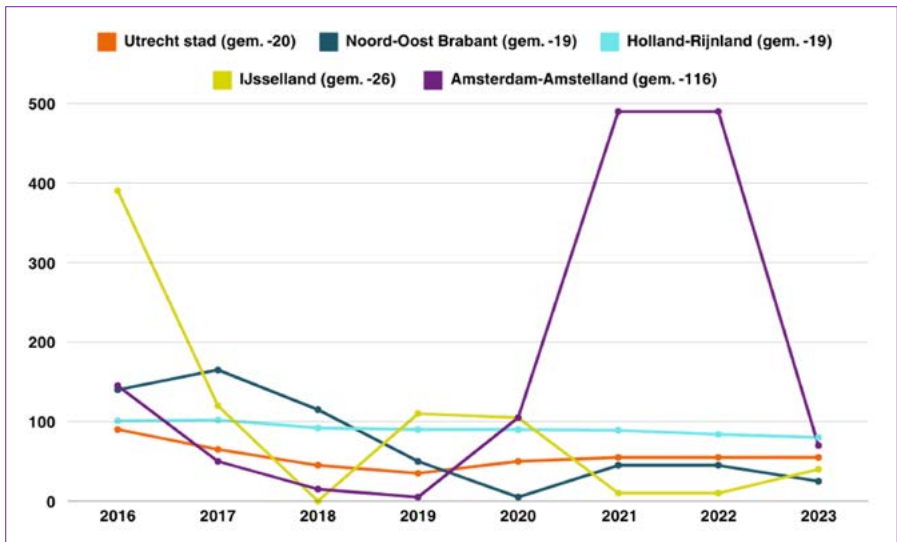

Sterker nog, als we het aantal jeugdigen dat 'jeugdhulp met verblijf' ontvangen vergelijken met alle jongeren in Nederland, zien we over de jaren een toename van bijna 10% sinds 2015.

Figuur 4: Jeugdhulp met verblijf in vergelijking tot totaal aanbod jeugdhulp en totaal aantal jeugdigen

Is dat overal in Nederland hetzelfde? Daarvoor hebben we de 42 jeugdzorgregio's onderling vergeleken (zie bijlage 1) en zijn we op zoek gegaan naar Blue zones: jeugdzorgregio's die in positieve zin afwijken. Doordat zij, rekening houdend met het woonplaatsbeginsel, sinds 2015 minder jeugdhulp met verblijf hebben geboden. De meest opvallende jeugdzorgregio's zijn Utrecht stad, Noord-Oost Brabant, Holland-Rijnland, IJsselland en Amsterdam-Amstelland. Zij zijn de landelijke top 5 als het gaat over de jeugdzorgregio's die ieder jaar hebben weten te bewerkstelligen dat er – ten opzichte van het jaar daarvoor – minder jongeren jeugdhulp met verblijf in hun regio hebben ontvangen.

Figuur 5: gemiddelde aantal jongeren minder in jeugdhulp met verblijf ten opzichte van voorgaand jaar sinds 2015

Zoals u ziet is het verloop over de jaren heen nogal grillig, met name in Amsterdam-Amstelland. Het is dan ook zeer zinvol om in en tussen jeugdzorgregio's het gesprek te voeren over het verloop van deze data en met elkaar te duiden hoe dit komt en wat ervoor nodig is om dit stabiel(er) te krijgen, zoals bijvoorbeeld in Utrecht-stad.

In gesprek met bestuurders uit Utrecht-Stad⁷ geven zij aan dat onder andere een gezamenlijke focus op 'zo veel als mogelijk thuis', intensieve samenwerking tussen outreachende wijkteams en een beperkt aantal aanbieders van specialistische aanvullende zorg, deze afbouw mogelijk heeft maakt.

Goed, nu duidelijk is dat er sinds 2015 niet minder, maar steeds meer jongeren te maken krijgen met 'jeugdhulp verblijf', en we weten in welke jeugdzorgregio's we op bezoek moeten om te leren van hun stelselmatige afbouw, is het nog niet helemaal duidelijk wat we verstaan onder 'jeugdhulp met verblijf'.

Op het eerste oog lijkt dat vrij simpel: ongeveer de helft van deze kinderen ontvangt pleegzorg, zo'n 20.000. Die groep is in tweeën op te delen: de ene helft (46%) verblijft bij een familielid of bekende, ook wel netwerkpleegzorg genoemd. De andere helft verblijft in een gezin dat zich bij een instelling heeft aangemeld om te fungeren als pleeggezin: bestandspleegzorg⁸.

Vervolgens ontvangen ruim 6.500 kinderen gezinsgerichte zorg, waarmee we gezinshuizen bedoelen.

Dan hebben we de kinderen die een vorm van gesloten jeugdzorg ontvangen, in 2023 waren dit er ruim 1.500.

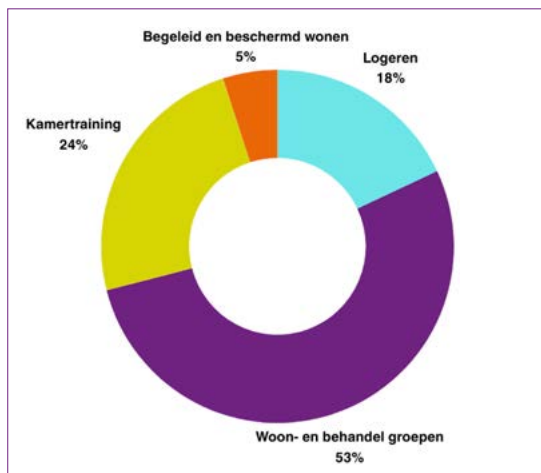
Daarna volgt een restcategorie van ruim 18.000 kinderen die 'jeugdhulp overig verblijf' ontvangen. En eerlijk is eerlijk, dat is vreemd, dat ongeveer de helft van alle jongeren die de meest intensieve, ingrijpende en duurste vorm van zorg in een niet nader gespecificeerde 'restcategorie' stoppen. Dat geeft de indruk dat we niet precies weten wat voor type zorg zij krijgen. En dat kon ik mij niet voorstellen. Dus vroeg ik aan VWS, VNG en de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) of zij mij een idee konden geven wat onder deze restcategorie valt.

Alle drie gaven ze aan dit niet te weten.

En dat is ongemakkelijk, want wat er dan overblijft is een verzameling van zorgvormen variërend van één nacht in de maand verblijven in een logeershuis, op een kamertrainingsplek leren zelfstandig te wonen, een behandeling in een psychiatrische kliniek, verblijf op een open groep of een woonplek bij een Regionale Instelling voor Begeleid Wonen (RIBW). Dat zijn nogal wat verschillende vormen.

Als we uitspraken willen doen over verbetering van 'jeugdhulp met verblijf', dan moeten we wel weten wat we daarmee bedoelen. Daarom heb ik René van de Camp, oprichter van Het Vergeten Kind, gevraagd mij te helpen om deze noot te kraken. We hebben eerst gekeken naar de data van de jeugdhulpaanbieders. In de jaarverantwoordingen die zij opgeven bij VWS vermelden zij hoeveel jeugdhulp met verblijf zij bieden en in welke categorie dat valt. In 2022 hebben in totaal 1035 aanbieders het aanbod voor de 43.000 kinderen verzorgd. Dat werd iets te veel werk om uit te zoeken, zodoende concentreerden we ons op de aanbieders met meer dan 150 voorzieningen. Op hun website en in jaarverslagen kregen we geen duidelijkheid over hoeveel kinderen welk type 'jeugdhulp met verblijf overig' hadden ontvangen. Daarom hebben we ze aangeschreven en gevraagd naar een procentuele verdeling: hoeveel plekken vallen in de categorie 'woon/behandelgroep', hoeveel in 'logeren', hoeveel in 'begeleid wonen', hoeveel in 'beschermde wonen' en 'kamertraining'. In totaal ontvingen we van 23 aanbieders een reactie⁹. Door het verschil in type aanbieders die hebben gereageerd en de beperkte respons was dit helaas te weinig om tot een goede indicatie te komen.

Gelukkig was de VNG bereid om enkele regio's te vragen naar hun procentuele verdeling in zorgvormen ten aanzien van de restcategorie 'jeugdzorg met verblijf'. Daar kregen we van 3 jeugdzorgregio's¹⁰ reactie. Het resultaat is als volgt:

Figuur 6: procentuele verdeling 'jeugdhulp met verblijf overig'

Dit is voor zover mij bekend de eerste keer dat we hier duidelijkheid over hebben. Laat deze verdeling een eerste aanzet zijn, een startpunt, om dit verder met elkaar te verfijnen. Het resultaat vind ik verassend. Iets minder dan de helft van deze 18.000 jongeren ontvangt logeeropvang of een kamertrainingstraject. Logeeropvang is een vorm van respijtzorg die ervoor zorgt dat het kind thuis kan blijven wonen. Een kamertrainingstraject biedt jongeren die bij hun ouders niet de zelfstandigheidsvaardigheden hebben ontwikkeld, een zachte landing in de volwassenheid zodat zij zelfstandig kunnen wonen. Als we ambities formuleren om, in lijn met het verzoek van de VN te de-institutionaliseren, dan stel ik voor dat we deze vormen van zorg buiten beschouwing laten. Maar waar moeten we ons wel op richten?

Dat brengt mij op het fenomeen uithuisplaatsing. Mulock Houwer vond het onwenselijk om kinderen op een andere plek dan thuis te laten opgroeien¹¹. En terecht. We moeten dat te allen tijde proberen voorkomen. Collega-orthopedagoog Anneke Vinke is echter kritisch over de doelstelling 'nul uithuisplaatsingen'¹². Hoe nobel het streven ook is, ze vindt het een utopie. En ik vind dat ze een punt heeft. Er zijn ook situaties waarin de onveiligheid van het kind dusdanig groot is, dat de ontwikkelkansen stelselmatig worden bedreigd en dat een andere plek dan thuis wenselijker is.

Als dit het geval is, en thuis opgroeien meer schade dan bescherming veroorzaakt, dan ben ik het eens met de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing¹³, die stelt dat we eerst kijken naar netwerkpleegzorg. Een netwerkplaatsing heeft namelijk, in vergelijking met bestandspleegzorg, als gevolg dat kinderen minder gedragsproblemen en psychische stoornissen ervaren, beter in hun vel zitten, minder last hebben van de plaatsing, tegen vergelijkbare herenigingspercentages¹⁴. De tweede optie is dan bij een bestandspleeggezin, en als het echt niet anders kan in een vorm van residentiële zorg. Onder het laatste versta ik alle vormen van bestaande gesloten voorzieningen (jeugd-zorg en jeugd-ggz), behandel- en woongroepen, klinische opnames in de jeugd-ggz, 24 uren lvb-zorg en de gezinshuizen.

Ik zie dit – pleegzorg, gezinshuizen, gesloten jeugd-zorg en de verschillende vormen van behandel- en woongroepen – allemaal als een vorm van uithuisplaatsing. Want of het nu vrijwillig, met drang¹⁵ of gedwongen is, vanuit het kind bekeken word je voor korte of langere tijd uit huis geplaatst, terwijl alle andere gezinsleden thuis blijven wonen.

Op basis van deze definitie van uithuisplaatsing kregen in 2023 38.225¹⁶ kinderen hiermee te maken. Welke pijn dat met zich meebrengt voor alle betrokken gezinsleden horen we in de volgende brief waarin een moeder aan haar zoon uitlegt dat zij hem – vrijwillig – niet langer thuis kan opvoeden.

Brief van een moeder aan haar zoon die niet langer thuis woont:

Waarom woon jij bij Heppie (t)Huis en niet bij mama. Ik ga dit proberen uit te leggen in mijn woorden en met mijn gevoel, zoals ik dat ervaren heb. Mama heeft niet zo'n fijn leven gehad. Ook jouw mama heeft niet thuis mogen wonen. Ik was 6 jaar oud toen ik naar een kindertehuis ging. Daar heb ik twee jaar gewoond daarna ging ik naar een pleeggezin, ver bij mijn ouders vandaan, waar ik tot mijn 20^e heb gewoond.

Toen ik jouw vader tegenkwam ging het al niet goed met hem, maar ik dacht dat ik hem wel kon helpen. Vaak lukte dat, maar vaker ook niet. Ik ga daar niet verder op in dat zijn grote mensen dingen. Door medicijnen die ik weer moest gaan gebruiken was ik een robot. Ik verzorgde jullie en deed het huishouden, maar ik was niet gelukkig.

Ik voelde mij schuldig naar jullie. Ik kon niet de mama zijn die jullie nodig hadden, omdat ik zo in de knoei zat met mezelf en mijn verleden, ondanks de vele hulp in ons huis en om ons heen. Door bepaalde dingen in jouw leven die zijn gebeurd heb ik besloten, samen met de hulpverleners, dat ik jou een veilige plek wilde geven zodat je uit kan groeien tot een leuke lieve jongen. Ik vond dat jij een beter leven had verdiend. Mama kan jou dat niet bieden, hoe graag mama dat ook wil.

Nu jij bij Heppie (t)Huis woont heb je eindelijk een veilig en stabiel leventje, wat jij meer dan alles verdient. Bij Heppie (t)Huis heb je mensen om je heen die jou helpen met jouw gedrag, jouw spanningen en jouw verdriet, zodat jouw leventje wat rustiger wordt ook in jouw hoofd. Ik probeerde dat ook, alleen in kon jou daar niet bij helpen. Het lukt mij niet om jou groot te brengen of op te voeden, daar moet je echt sterk voor in je schoenen staan. Mama vindt alles zielig en is niet consequent. Ik gun jou uit het diepste van mijn hart dat jij recht hebt op een leuk leven zonder grote mensen problemen.

Vergeet nooit dat mama jou ontzettend veel mist en het voor mama verschrikkelijk veel verdriet doet. Maar mijn grootste wens is dat jij gelukkig bent, dan ben ik dat namelijk ook.

Hele dikke kus mama

Afscheid nemen bestaat niet. Ik ga wel weg maar verlaat jou niet!

Mijn naam is Daisy Petrona, ik ben niet de moeder van Javel, ik ben, net als Javel, als kind uit huis geplaatst. De moeder van Javel is hier vandaag aanwezig, maar vond het te pijnlijk om deze brief zelf voor te lezen, daarom heb ik dit voor haar gedaan.

Gezien de grote kans op doorplaatsingen¹⁷, de beperkte effectiviteit van zowel pleegzorg als residentiële behandeling en de levenslange negatieve impact van beide, zijn we het aan deze kinderen verplicht om reële doelstellingen te formuleren om dit aantal niet verder te laten groeien, maar terug te dringen. Laten we daarom niet streven naar 0 of 'minder', maar een realistisch richtgetal stellen. Een getal dat we allemaal snappen en kunnen begrijpen en waar we een termijn voor afspreken om het te behalen.

Daarom stel ik '5.000 kinderen thuis, in 5 jaar tijd' voor¹⁸.

Hoe ik aan dat getal kom? Logeren en kamertraining zijn wat mij betreft wenselijke 'jeugdhulp met verblijf'-oplossingen, aangezien die óf de veerkracht van het gezinssysteem óf die van de jongere zelf versterken. Voor sommige kinderen is een uithuisplaatsing noodzakelijk om hen te beschermen en hun ontwikkelkansen te vergroten. In dat geval stel ik voor dat we de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing volgen en altijd eerst inzetten op netwerkpleegzorg, omdat het kind dan in het grotere familiesysteem blijft. Daarom vormt netwerkpleegzorg geen onderdeel van deze ambitie.

Dan houden we bestandspleegzorg, gezinshuizen, gesloten jeugdzorg en de behandel- en woongroepen, inclusief jeugd-ggz en lvb-zorg over, waar we in de komende jaren alternatieven voor moeten ontwikkelen. Op basis van inspirerende voorbeelden uit andere landen en de structurele afname van 'jeugdhulp met verblijf' in Utrecht is een reductie van 20% realistisch. Zodoende kom ik uit op 5.470 kinderen met 'jeugdhulp met verblijf'.

Figuur 7: voorstel 20% afname jeugdhulp met verblijf

Om het de 42 jeugdzorgregio's makkelijk te maken, hebben we per regio, verhoudingsgewijs ten opzichte van de populatie, uitgerekend hoeveel zij in de komende 5 jaren moeten realiseren (zie bijlage 2). De details daarvan vindt u op de website van het NJi. Ik denk namelijk dat, net als bij de opnamestop van ZIKOS, gemeenten en regio's aan kunnen geven wat de beoogde afbouw is en in welk tijdspad, waarna instellingen verantwoordelijk zijn voor de inhoudelijke ontwikkeling van passend aanbod.

Deze 5.000 kinderen hebben voor mij een gezicht. Tien jaar geleden werd ik gebeld door een hulpverlener. Zij vertelde dat mijn oom net een nacht in de politiecel had doorgebracht, op verdenking van mishandeling van zijn vrouw. Toen hem werd gevraagd wie hij dacht dat hem zou kunnen helpen, noemde hij mijn naam. Of ik langs kon komen.

U moet weten, mijn oom is een boom van een vent. Hij heeft gespierde armen, tatoeages, zijn haar netjes opgeschoren aan de zijkanten en draagt meestal een leren motorjas. En, hij is licht verstandelijk beperkt, kan niet lezen en schrijven.

Sinds die nacht in de politiecel is het tot op de dag van vandaag getouwtrek tussen hem en zijn, inmiddels, ex, over een bezoeksregeling van hem aan zijn dochters. In de afgelopen jaren mocht ik zijn mentor zijn, en mocht ik hem helpen in het opstellen van een bezoeksregeling met zijn dochters. Diverse keren zijn mijn nichtjes en ik met kerst naar hem toe gereden, om samen pannenkoeken te eten en het verdriet te voelen als ze weer uit elkaar moesten. En hoe erg ik het ook vond en hoe boos ik ook ben geweest op de betrokken hulpverleners, ik heb niet kunnen voorkomen dat een van zijn dochters in die jaren uit huis is geplaatst in een gezinshuis.

En zo kwam het dat ik mijn nichtje na het eerste weekend – op haar verzoek – in het gezinshuis op mocht halen om terug te gaan naar moeder. In de auto belden we vader. Met brokken in hun keel en horten en stoten praten ze elkaar bij.

Totdat mijn nichtje 18 werd, toen moest ze ineens naar huis. Het gezinshuis had altijd gezegd dat ze zo lang mocht blijven als nodig, maar opeens gaven ze aan dat er geen plek meer voor haar was in het gezinshuis. Zelf wilde ze naar een kamertrainingscentrum, maar ook die hadden geen plek. En kennelijk markeerde haar 18^e verjaardag ook de overgang van onveilig naar veilig, want ineens mocht ze weer thuis wonen van de betrokken hulpverleners.

Afgelopen maand was ik bij hen thuis. Ik vroeg aan moeder hoe zij het vond, dat haar dochter nu weer thuis is. Ze vertelde dat het ingewikkeld is, want toen ze nog geen 18 was, kreeg ze kinderbijslag, die viel nu weg, hoe moest zij dat nu opvangen? Mijn nichtje zat ernaast en staarde ergens in de verte, voor zich uit.

En ik? Ik voelde mij zo onmachtig.

Ik vroeg aan mijn nichtje hoe zij het had gevonden, als ik, toen er sprake van was dat zij naar het gezinshuis zou gaan, had aangeboden dat ze bij mij thuis had mogen wonen? Ze kijkt mij intens aan, zoekend of de vraag oprecht is, en zegt: 'Ik weet het niet Levi, was dat wel zo'n goed idee geweest met papa en mama die zoveel ruzie hebben, ook over jou?'

Eerlijk is eerlijk, ik heb geen vastomlijnd plan hoe we kunnen realiseren dat in de komende vijf jaar 5.000 kinderen thuis kunnen opgroeien, als professional niet, en als familielid niet.

Ik heb er wel ideeën over.

Ervaringsverhaal van een JIM

Hallo allemaal, ik zal mij even voorstellen, ik ben Carmen Medema. Mij is gevraagd om mijn ervaring met jullie te delen. Ik ben opgegroeid in het noorden van Groningen, in zo'n dorpje waar je de fiets los kan laten staan en het touwtje uit de brievenbus hangt. Maar ook zo'n dorpje waar je, als je buiten de norm valt, er niet meer bij hoort.

Mijn ouders zijn op mijn 8e gescheiden en kregen beide een nieuwe relatie. De inmiddels ex-vriend van mijn moeder was een narcist. Nadat voor de zoveelste keer de bom thuis was gebarsten, besloot hij dat ik uit huis geplaatst moest worden. Naar mijn vader kon ik niet en uiteindelijk ben ik terecht gekomen bij familie die ik amper kende. Vanaf mijn 10e tot aan mijn 17e heb ik in de molen van de hulpverlening gezeten.

Vijf jaar geleden kreeg ik een telefoontje van de dochter van een vriendin van mij. Zij was toen 15, haar moeder en ik zien elkaar als familie. Het meisje vroeg of ik haar JIM wou worden? JIM? Ja JIM! Nadat ze me kort uitlegde wat het inhield, heb ik gelijk ja gezegd.

Mijn jongere zat al een tijdje met zichzelf in de knoop en de hulpverlening vertrouwde ze niet. Het contact met haar vader was verbroken en thuis was er weinig aandacht voor haar. Haar moeder had haar handen vol aan haar broertje en zusje die verschrikkelijke buien had. Mijn jongere spijbelde veel en als ze wel op school was, werd ze er meestal uitgestuurd. Huiswerk? Dat kende ze niet. De mensen die ze haar "vrienden" noemde trokken haar verder in de ellende, waardoor ze begon te drinken en blowen. Thuis liepen de spanningen hoog op, en was de situatie onhoudbaar. Er moest iets veranderen anders was een uithuisplaatsing onvermijdelijk.

En het lukte om dat te voorkomen, doordat ik haar als JIM in liet zien dat haar negatieve gedrag niet nodig was en haar liet ervaren dat ze wel gezien werd. Simpel gezegd: ik was daar wanneer nodig. Na een bezoek aan mij kon ze weer met frisse moed naar huis. Ik heb haar geholpen tijdens gesprekken met de hulpverlening, waardoor haar vertrouwen in hun groeide en zij hulp begon te accepteren. Hierdoor ging ze steeds meer bloeien en is ze uitgeroeid tot een sterke meid. De relatie tussen haar en haar moeder is beter dan ooit.

Als JIM heb ik een stapje terug gedaan, maar ik ben daar wanneer het nodig is.

Door mijn rol als JIM heb ik voorkomen dat dit meisje in dezelfde molen is beland als ik. Ik wil graag afsluiten met wat mijn oma altijd zei als ik het niet meer zag zitten:

't Het nog nooit, nog nooit zo donker west, of 't wer altied wel weer licht
Dit is een stukje tekst van Ede Staal (Groningse zanger/dichter).

Hoe komen we tot 5.000 kinderen thuis in de komende 5 jaar? Dat is een opgave die we gezamenlijk moeten realiseren, hierbij doe ik enkele suggesties.

Carmen is een *zelfgekozen mentor*. En net zoals zij vertelt, hebben we in onderzoek laten zien dat dit een aantoonbaar alternatief is voor uithuisplaatsing¹⁹. Collega Suzanne de Ruig doet onderzoek naar de benodigde houdingsaspecten hiervoor van professionals en daar is nog veel winst te behalen. Laten we hier dan ook vooral van blijven leren, maar laten we bovenal zorgen dat de stem van de jongere betere gehoord wordt door hem het recht te geven zijn eigen vertrouwenspersoon te kiezen, door dit op te nemen in de Jeugdwet²⁰.

Laten we *ervaringsdeskundigheid* integraal onderdeel maken van onze wijze van organiseren. In Amerika wordt gewerkt met *family-run organizations*, dit zijn organisaties waarbij minstens 50% van het bestuur en management bestaat uit mensen met *lived experience*²¹. Zij weten hoe het is om aan de andere kant van de tafel te zitten. En in plaats van hen te zien als onderdeel van het probleem, moeten we hen niet alleen in de behandeling zien als een deel van de oplossing, maar ook in het bestuur van onze organisaties.

Laten we *peer-support* maximaal ondersteunen. Toen Jason mij zijn eerste resultaten stuurde, had ik kippenvel bij het lezen van deze verhalen. En ik wilde iets doen. Ik wilde deze jongeren bedanken voor het feit dat zij hun verhaal collectief naar buiten brachten en ons daarmee wakker schudden. Een diner vond Jason veel te stijf, hij dacht meer aan een avondje springen. Samen met collega Evelyn Visschedijk hebben we hen dat vanuit Garage2020 en Het Vergeten Kind aan mogen bieden.

En wat we daar zagen was zo indrukwekkend. Er waren ruim dertig jongeren aanwezig. Zij hadden alles voor elkaar georganiseerd, taart, kaartjes, ballonnen, het voelde als een kinderfeestje. Totdat een jongere flauwviel en de ambulance kwam. Het was alsof er een virus door de ruimte schoot, de een na de andere jongere viel, begon te trillen en raakte in

paniek. Evelyn en ik keken elkaar aan en wisten: dit kunnen wij nu niet oplossen. Dit zijn te veel jongeren bij elkaar om hulp te bieden. En toen gebeurde er iets magisch: als vanzelf gingen de jongeren voor elkaar zorgen. Er vormden zich groepjes rondom de jongeren die hulp nodig hadden. Ze werden voorzichtig op de grond gelegd. Jassen werden verzameld en onder hun hoofd geschoven om het trillen op te vangen. En naast ieder van hen zat een andere jongere die rustig tegen hen sprak. Hen vertelde dat het goed was, dat ze veilig waren, dat hier niets zou gebeuren. Dat ze zo lang mochten blijven liggen als dat nodig was.

Het was en is de beste psycho-educatie die ik in mijn leven heb gezien.

Toen de rust was weergekeerd vertelde een meisje dat dit zo helend was geweest. Deze situaties vonden ook vaak plaats op ZIKOS, alleen dan mochten ze niets bij elkaar doen. Ze mochten niet bij elkaar in de buurt komen, niet praten, elkaar niet aanraken. Sterker nog, als ze dat wel deden, werden ze naar de isoleer gebracht.

En dat is wat wij in de afgelopen jaren hebben gedaan: we hebben met onze professionele bedoelingen niet alleen familieleden, vrienden, burens en ouders gewantrouwd. We hebben, in tegenstelling tot Mulock Houwer destijds, de enorme kennis en kracht van jongeren om elkaar te helpen onbenut en niet gezien.

In het verlengde daarvan: Mulock Houwer zocht altijd naar nieuwe vormen van zelfbestuur. Jason is wat mij betreft de belichaming van een *nieuwe vorm van zelfbestuur*: jongeren vinden elkaar via social media en verenigen zich tegen misstanden die zij zien en/of zelf hebben ondergaan. Daar moeten we als sector heel zuinig op zijn. Sterker nog, we moeten het, net als Mulock Houwer, koesteren, actief opzoeken en faciliteren, zodat we alle perspectieven benutten om de best mogelijke zorg mogelijk te maken.

Ten vijfde, in al de ervaringsverhalen hebben we vandaag de intergenerationele dimensie gehoord: iedere keer ontvingen de ouders van nu toen zij kind waren een vorm van hulp. In 2023 deed het CBS onderzoek naar de achtergrondkenmerken van jongeren met alle vormen van jeugdzorg en die van hun ouders of gezinssituatie²². Voor jongeren met verblijf komt daarin naar voren dat zij vaker een jonge moeder hebben, er thuis weinig geld is, zij meestal afhankelijk zijn van een uitkering, er eerder sprake is van schulden, er in het gezin vaker iemand aanwezig is met een licht verstandelijke beperking en er vaker gebruik gemaakt wordt van psychiatrische medicatie en/of zorg. Dat zijn nogal wat ingewikkelde vraagstukken bij elkaar. Waarvan de meeste niet over de jongere zelf gaan, maar over de omstandigheden waarin zij met hun ouders opgroeien.

Laten we daarom werken vanuit wat Anneke Vinke 'pedagogische permanentie'²³ noemt. Daarmee bedoelt zij dat we werken vanuit een opvoedingsomgeving die we voor langere tijd, liefst permanent, kunnen waarmaken. Als gezinnen dus permanenten thuisbegeleiding nodig hebben, laten we die dan bieden, in plaats van allerlei doelen te stellen, zodat hulpverleners kunnen afsluiten. Soms hebben juist deze gezinnen baat bij langdurige waakvlamtrajecten, die zo lang en intensief als nodig beschikbaar zijn.

En voor sommige kinderen kan dit helaas niet bij hun ouders of in de vertrouwde omgeving. Laten we dan een maximum van twee doorplaatsingen stellen om te zoeken naar een plek waar dit wel kan.

In het verhaal van Jay hebben we gehoord hoe het Heppie (t)Huis *pedagogische permanentie* op indrukwekkende wijze vormgeeft. Afgelopen zomer mocht ik bij hen aansluiten tijdens een intervisie, en daar viel mij een ding op: het ingewikkelde gedrag van de kinderen die daar wonen, was niet het onderwerp van gesprek. Het was de aanleiding om het te hebben over de vraag wat dit gedrag losmaakte bij de professionele opvoeder. Het gedrag was een gegeven, welke reacties maakte dit los bij de opvoeder en waar kwamen die vandaan?

Dat is een radicaal andere benadering dan ik tot nu toe heb gezien. En dat zie je terug in hun hele klimaat van aandacht. Daarin worden hulpverleners niet volledig ingeroosterd, zodat zij ook op zaterdag bij de voetbal kunnen staan. Er is veel minder druk op de onderlinge groepsdynamiek, omdat de kinderen vooral spelen met vriendjes uit de buurt, van school, de sportvereniging of hun bijbaantje. En er wordt gewerkt aan het ontschuldigen van het kind, zoals we hoorden in de krachtige brief van de moeder van Jay.

Ik wil graag ook nog even stilstaan bij de *capaciteitsvraag*: hoeveel residentiële plekken zijn er nodig in Nederland? Het is bekend hoeveel pleeggezinnen en hoeveel gezinshuizen er zijn, maar het is onduidelijk hoeveel residentiële capaciteit er is in Nederland, evenals wat de benodigde behoefte is.

In ons onderzoek komen we uit op 53% van het huidige aanbod 'jeugdhulp overig verblijf' dat zou bestaan uit woon- en behandelgroepen. Dit komt neer op ongeveer 10.000 jongeren. Als we kijken naar de individuele jaarverantwoordingen en onderzoek bij individuele zorgaanbieders, dan is onze verwachting echter dat er niet meer dan 5.000 bedden nodig zijn. Dat aantal is herkenbaar: in het rapport '*Monitoring gebouwkwaliteit Kinder- en Jeugdzorg*' (2007) van het College bouw zorginstellingen is informatie opgenomen van de destijds provinciaal gefinancierde jeugdzorg. Volgens dit rapport gaat het om 6.633 residentiële

plaatsen, waarvan 4.704 plaatsen in leefgroepen, 1.276 plaatsen in kamertrainingscentra en 653 plaatsen in gezinshuizen.

Iedere jeugdzorgregio zou inzichtelijk moeten hebben hoeveel capaciteit er van pleegzorg, gezinshuis en residentiele zorg nodig is. Alleen dan kunnen we beleid maken. Dan worden de kosten ook inzichtelijk, welke je via beschikbaarheidsfinanciering kunt vrijstellen. Daarmee kunnen de organisaties werken aan stabiele teams die vanuit relatie werken en hebben we geen overhead van inkooporganisaties.

Als we uitgaan van de blauwdruk van een Heppie (t)Huis dan kan dit in potentie een aanzienlijke besparing opleveren: 500 Heppie (t)Huisen kosten in de exploitatie 750 miljoen per jaar. Het NJi berekende dat we nu ongeveer 1.3 miljard aan het totaal van jeugdhulp met verblijf besteden (zie bijlage 3).

Het totale 'jeugdhulp met verblijf'-budget is ongeveer 30% van het totale jeugdhulpbudget. Een gemiddelde trajectprijs, berekend over alle vormen van 'jeugdhulp met verblijf', komt neer op zo'n € 30.000,-. Stel dat we in de komende 5 jaar weten te realiseren dat in totaal 5.000 kinderen thuis opgroeien, tegen de gemiddelde kostprijs van een regulier jeugdhulptraject à € 10.000,-, dan besparen we € 100.000.000,-.

En voordat u denkt dat we hiermee een besparing op de totale jeugdzorg hebben gerealiseerd, zou ik willen voorstellen dat we ieder van deze 5.000 gezinnen een bedrag ter waarde van een dakkapel in het verschiep stellen. Waarom? In de voorbereiding op deze lezing vroeg ik ouders wat zij zouden doen met een dergelijk bedrag. Ze hadden het over een extra wasbak in de slaapkamer, het repareren van een kapot getrapt gipsen wandje, of het schilderen van een muurtje in huis. Het zijn deze relatief kleine dingen die hen te veel kosten, maar die niet bijdragen aan een fijn thuis. Laten we daarom een deel van deze besparing, € 8.000,- per gezin, aan hen ter beschikking stellen om hun woonomgeving te optimaliseren zodat zij thuis kunnen blijven wonen. Met andere woorden, laten we ervoor zorgen dat hun *leefomgeving kan fungeren als informele mentor*.

Het benodigde geld kan deels gefinancierd worden uit de besparing. En voor het overige deel wil ik mij samen met vastgoedondernemers van EarthY hard maken om andere financiers aan deze ambitie te koppelen. Uiteraard zullen we met onderzoek volgen hoe deze gezinnen dit geld benutten en hen vragen naar hun ideeën over betere jeugdhulp, zodat we hiervan kunnen leren.

En daarmee kom ik op mijn zevende en laatste aanbeveling: laten we alsjeblieft zo snel mogelijk met datadeskundigen dieper in de bestaande data duiken. Daar kunnen we echt nog veel meer van leren, ten eerste over het aantal kinderen dat jaarlijks voor het eerst te maken krijgt met jeugdhulp met verblijf (eerste schatting is 15.000), ten tweede over het aantal kinderen dat in een jaar wordt doorgeplaatst (zijn het er 10.000 met twee verschillende plekken, of 5.000 met vier verschillende plekken?) en ten derde om beter zicht te krijgen op de, sinds 2017, toename van trajecten langer dan twee jaar.

Richt daarom een *'jeugdhulp met verblijf'-dashboard* in waarbij iedere regio precies ziet hoe dit aanbod zich in de afgelopen jaren sinds 2015 heeft ontwikkeld, en waarin de ambities voor de komende 5 jaar kunnen worden bijgehouden.

En daarmee kom ik tot een afronding. Maar niet voordat ik deze ambitie gedeeld heb.

De ambitie om te zorgen dat in de komende 5 jaar 5.000 kinderen thuis opgroeien, kunnen we alleen met elkaar realiseren. Daarom ben ik heel blij dat Reinier Lagerwerf, namens de VNG, dit beeld in ontvangst wil nemen dat symbool staat voor deze ambitie.

Het beeld bestaat uit een oude portofoon die is gebruikt in de Koppeling, een voormalige JeugdzorgPlus-locatie. Frederique Coelman sprak met en tegen haar collega's ruim acht jaar geleden de ambitie uit om deze zorgvorm op te heffen. En dat is hen gelukt. De portofoon is bevestigd op een steen uit de toegangsweg naar de Tafelberg. Dit is een ambitieus project op de locatie en in het gebouw van de voormalige Koppeling, waar sinds vorige week 290 jongeren niet op een plek van wanhoop, maar op een plek van hoop hun volwassen leven mogen beginnen.

Laat deze combinatie van visie, hoop, daadkracht en samenwerken in onverwachtse verbindingen symboliseren dat we deze ambitie met elkaar kunnen realiseren.

Dankwoord

Deze lezing was niet tot stand gekomen zonder samenwerking met de volgende mensen.

Jay, Carmen, Jacqueline en Daisy die met hun verhaal op dappere wijze de lezing en de ambitie kleur en identiteit hebben gegeven.

Margot Ende, Jacco Pols en Evelyn van der Burg waarmee ik de ambitie deel om voor deze doelstelling een meerjarig ondersteuningsprogramma te realiseren. Nicoline van der Laan om haar kritische reflectie voor de jongeren die echt op alle fronten in het leven vastlopen. Frederique Coelman voor het meedenken over wat nu echt mogelijk en wenselijk is voor deze jongeren en de horizon steeds weer een stukje verder te verleggen. Robert van Ieperen voor zijn betrokkenheid en daadkracht bij deze jongeren. Annegien de Lange en Sandra Hammer voor de cijfers uit hun regio's. Afke Donker voor het helpen begrijpen van de CBS data. Evelyn Visschedijk en Gerbrand Dros voor het maken van het beeld.

Mijn geliefde Esther Alblas die zoals altijd weer de meest scherpe lezer van het eerste uur was.

Judith Booij en Carine Portengen voor hun kundige begeleiding in de totstandkoming van deze lezing.

Noten

1. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2FC%2FNLD%2FCO%2F1&Lang=en
2. Whittaker, J. K., Holmes, L., del Valle, J. F., & James, S. (Eds.). (2023). Revitalizing residential care for children and youth: Cross-national trends and challenges.
3. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2FC%2FNLD%2FCO%2F1&Lang=en
4. Brännström, L., Vinnerljung, B., Forsman, H., & Almquist, Y. B. (2017). Children placed in out-of-home care as midlife adults: are they still disadvantaged or have they caught up with their peers?. *Child maltreatment*, 22(3), 205-214.
5. Eltink, E. M. A., Waaijenberg, A., Broers, M., van Anrooij, M., van Rooij, F. B., Stams, G. J. J. M., Assink, M. The Prevalence of Placement Breakdown in Foster Care: A Meta-Analysis. Manuscript submitted
6. Gutterswijk, R. V., Kuiper, C. H., Lautan, N., Kunst, E. G., van der Horst, F. C., Stams, G. J. J., & Prinzie, P. (2020). The outcome of non-residential youth care compared to residential youth care: A multilevel meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 113, 104950.
7. Marenne van Kempfen, Bianca Kingma, Marian Dobbe en Sijko Wierenga.
8. <https://www.pleegzorg.nl/bibliotheek/1-wat-is-pleegzorg/37-feiten-en-cijfers-over-pleegzorg>
9. Parnassia, Koraal, Enver, Ipse de Brugge, Entrea Lindenhout, Prokino, Youke, Jeugdformaat, Yulius, Yes we can clinics, Landzijde, Stichting Rooz, Veerkracht jeugdhulp, Fier, Tobas Jeugdhulp, Gewoonuniek, Cosis, Timon, Triade vitree, Coöperatie boer en zorg, Multi pluszorg, Amarant & Level
10. Rijk van Nijmegen, Helmond regio 10 voor de Jeugd & Regio Rijnmond
11. Rebel with a cause Daan Mulock Houwer (1903-1985), vernieuwer van de jeugdzorg, Maurice van Lieshout, 2011
12. <https://blog.pedagogiek.nu/blog/2023/01/31/pedagogische-permanentie-als-realistisch-idealistisch-doel-voor-de-jeugdzorg/>
13. <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/uithuisplaatsing-en-terugplaatsing/>
14. Winokur, M. A., Holtan, A., & Batchelder, K. E. (2018). Systematic Review of Kinship Care Effects on Safety, Permanency, and Well-Being Outcomes. *Research on Social Work Practice*, 28(1), 19-32.

15. Verkroost, D. (2022). Met zachte drang: Uitgangspunten voor jeugdhulpverlening op het snijvlak van vrijwilligheid en dwang.
16. Dit is het totaal van: netwerk- en bestandspleegzorg, gezinsgericht, gesloten jeugdhulp en 58% overig verblijf
17. Eltink, E. M. A., Waaijenberg, A., Broers, M., van Anrooij, M., van Rooij, F. B., Stams, G. J. J. M., Assink, M. The Prevalence of Placement Breakdown in Foster Care: A Meta-Analysis. Manuscript submitted.
- 18.

	2023				
Jeugd tot 23 jaar	43.015				
Pleegzorg	19.420	44%	8.544		
Gezinsgericht	6.580	100%	6.580		
Gesloten plaatsing	1.675	100%	1.675		
Ander verblijf	18.190	58%	10.550		
			27.350	20%	5.470

19. Dam, L. V., Neels, S., de Winter, M., Branje, S., Wijsbroek, S., Hutschemaekers, G., ... & Stams, G. J. (2017). Youth initiated mentors: Do they offer an alternative for out-of-home placement in youth care?. *British Journal of Social Work*, 47(6), 1764-1780.
20. Formeel steunpersoon in de jeugdwet, Rene Peters: https://d14uo0i7wmc99w.cloudfront.net/Beeldbank/Politici/Tweede%20Kamerleden/Twee%20Kamerleden%20oud/Peters%2C%20Rene/Formeel%20steunpersoon%20in%20de%20jeugdwet_jan21.pdf
21. <https://www.fredla.org/>
22. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2023/achtergrondkenmerken-van-jongeren-met-jeugdzorg?onpage=true>
23. <https://blog.pedagogiek.nu/blog/2023/05/23/bouwen-aan-pedagogische-permanentie/>

Bijlagen

Bijlage 1. Overzicht afdome 'jeugdhulp met verblijf per regio'

Bekijk deze dataset via: <https://garageboks.nl/groups/171-mulock-houwer-lezing/welcome>

Bijlage 2. Opgave per om te komen tot '5.000 kinderen thuis in 5 jaar tijd'

Bekijk deze dataset via: <https://garageboks.nl/groups/171-mulock-houwer-lezing/welcome>

Bijlage 3. Voorstel bekostiging deel 'residentiële jeugdhulp' in Nederland

Als de ontwikkeling van kinderen stopt in de thuissituatie, er alles aan gedaan is om de ontwikkeling weer op gang te brengen, dan zijn er drie opties mogelijk, te beginnen bij:

1. Netwerkpleegzorg

Voor kinderen die geen specialistisch opvoeden nodig hebben.

2. Bestandspleegzorg

Voor kinderen die specialistisch opvoeden nodig hebben en waarvoor pleegzorgouders zijn toegerust om dit te bieden.

3. Gezinshuis

Voor kinderen die specialistisch opvoeden nodig hebben en waarvoor een gezinshuis de beste woonplek is.

4. Kleinschalige woonvoorziening (woongroep)

Voor kinderen die specialistisch opvoeden nodig hebben en waarvoor een woonplek de beste woonplek is.

Al deze oplossingen wil je zo dicht mogelijk hebben bij het sociale netwerk van het kind (school, sportclub, vriendjes).

Met deze uitgangspunten voor ogen is het de vraag: hoeveel van deze woonplekken zijn er nodig? Het is bekend hoeveel pleeggezinnen en hoeveel gezinshuizen er zijn, maar het is

onduidelijk hoeveel residentiële capaciteit er is in Nederland, evenals wat de benodigde behoefte is. Hier hebben we vooralsnog geen antwoord op, waardoor het niet mogelijk is om hier duurzaam beleid op te maken.

In ons onderzoek komen we uit op 53% van het huidige aanbod 'jeugdhulp overig verblijf' dat zou bestaan uit woon- en behandelgroepen. Dit komt neer op ongeveer 10.000 jongeren. Als we kijken naar de individuele jaarverantwoordingen en onderzoek bij individuele zorgaanbieders, dan is onze verwachting echter dat er niet meer dan 5.000 bedden nodig zijn.

Defence for Children

Defence for Children is een internationaal opererende organisatie die opkomt voor de rechten van kinderen. Defence for Children bevordert kinderrechten in Nederland en daarbuiten op basis van het VN-Kinderrechtenverdrag. Daadwerkelijke versterking van kinderrechten kan volgens Defence for Children alleen gerealiseerd worden als de rechten van kinderen vastgelegd zijn in wet- en regelgeving en er continu toezicht plaatsvindt op de naleving ervan. Defence for Children gebruikt het VN-Kinderrechtenverdrag en alle daaruit voortvloeiende jurisprudentie en andere internationale verdragen als uitgangspunt om kinderrechten geïmplementeerd te krijgen en de naleving te monitoren.

Contact: www.defenceforchildren.nl

Het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut is een nationaal kenniscentrum over opgroeien. Een kansrijke jeugd voor ieder kind. Dat is waar we voor gaan. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft en deelt kennis over wat goed en minder goed werkt bij het opgroeien. We willen dat ieder kind de kans krijgt om zich naar vermogen te ontplooiën en op te groeien tot een veerkrachtige, actieve en zelfstandige volwassene. Dat is onze ambitie, daar gaan we voor.

Contact: www.nji.nl

Canon Zorg voor de Jeugd

De Canon Zorg voor de Jeugd maakt deel uit van een digitaal wikipendium dat op internet de geschiedenis van de brede sociale sector ontsluit (zie: www.canonsociaalwerk.eu). De Canon Zorg voor de Jeugd neemt de lezer mee langs hoogtepunten, dieptepunten en bijzonderheden van de moderne geschiedenis van het opvoeden, onderwijzen en opgroeien. Aan de hand van vensters wordt zicht geboden op de historische achtergronden van de zorg voor de jeugd.

Contact: www.canonjeugdzorg.nl

Met de jaarlijkse Mulock-Houwer-lezing willen het Nederlands Jeugdinstituut en Defence for Children meer aandacht vragen voor het werk en de betekenis van pioniers, vernieuwers en invloedrijke denkers en doeners uit de geschiedenis van de jeugdzorg. Daan Mulock Houwer (1903-1985) is een markante figuur uit de geschiedenis van de jeugdzorg. Opgegroeid in tehuizen zou hij op latere leeftijd een fervent pleitbezorger worden van modernisering in de jeugdzorg en de kindbescherming, waarbij het kind het uitgangspunt moest zijn.

De initiatiefnemers van de Mulock Houwer-lezing willen dat het werk en de betekenis van pioniers, vernieuwers en invloedrijke denkers en doeners uit de geschiedenis van de zorg voor de jeugd meer aandacht krijgen in de huidige zorg voor de jeugd en kindbescherming. De naam van de lezing verwijst naar de invloedrijke doener en denker Daniël Quirijn Robert Mulock Houwer (1903-1985), die in de geschiedenis van de kindbescherming en de zorg voor de jeugd een grote rol speelde en veel aandacht had voor het kind en zijn sociale omgeving. Wie zich verdiept in het gedachtegoed van Daan Mulock Houwer zal verrast zijn door de actuele betekenis van zijn werk.

